

DEMOKRACIJA

Leto X. - Štev. 36

Trst - Gorica 7. septembra 1956

Izhaja vsak petek

Slovenski otrok v slovensko šolo!

Poletje je za nami in pred durmi je jesen, za naravo priprava na počitek, za ljudi pa začetek nove delovne dobe, kakor se pač vrstijo po večnem ritmu izmenjave letnih časov. Posebno velja to še za šolsko mladino, ki uživa zadnje tedne brezskrbnih počitnic. Tisti, ki so lani kaj zamudili ali pa niso vestno izpolnjevali svoje dolžnosti, se seveda že potijo na popravni izpiti in morajo tako s prikrasnim počitnic pač poravnati svoj šolski dolg.

Z novim šolskim letom je združen tudi vpis v odgovarjajoči razred in šolo. Mnogi starši bodo letos prvič popeljali svoje ga malečka ali hčerkico v tisto tajinstveno poslopje, kateremu se pravi šola. Drugi morajo zopet odločiti, na kateri šoli naj doraščajoča mladenka ali mladenič, deklica ali deček nadaljuje ta svoje učenje. Velja in odgovorna je ta odločitev še posebno pri mlajših, v katerih se še ni zbudilo nagnjenje za določeno poklic ali stroko. Treba je tudi upoštevati stvarne okoliščine, možnost morebitne zaposlitve v zaželeni stroki, pogoje kasnejšega napredka, morebitne osamosvojitve itd. Šola daje vendar otroku nekakšno vstopnico v življenje in zato naj bi bila ta vstopnica takšna, da bi vsako lahko prišel na tisti prostor in v tisto vrsto, v katero si želi.

O vsem tem se je treba posvetovati, se razgledati, upoštevati, ali bo mogoče sina ali hčerko tako dolgo študirati, kakor si želi. Le o enem pa ne bi smelo biti nobenega dvoma, nobenega o mahovanju: SLOVENSKI OTROK SPADA V SLOVENSKO ŠOLO! Tega se morajo zavedati vsi naši starši, tega se mora zavedati tudi sam prizadejni naraščaj.

Zakaj? Samo iz nekih političnih namenov, iz tistega, čemur pravimo nacionalistični razlogi? Res je, da svedčano podpisane in obvezne pogodbe jamčijo slovenski manjšini v Italiji lastne sole s slovenskim učnim jezikom. Prav tako je jasno, da bodo te šole, še tako zaklavljenane, obstojale in živele samo, dokler bodo v njih slovenski učenci, kajti brez učencev ni šol! Toda tudi če pustimo vse to, kar ni brez važnosti, ob strani, moramo upoštevati, kakšno usodno rano zarezje v mlado dušo in kako pohabi doraščajočo osebnost, če ji vsilimo, da mora zaradi enega ali drugega razloga zatajiti svoj rod. Rodijo se manjvrednostni občutki, ki spremljajo doživljanje vse življenje ter mu preprečujejo, da bi se razvil v močan in tvoren značaj.

Ali ne bo bolelo slovensko mater srece, če bo njen otrok nekega dne govoril samo nekakšno spakedrano slovenščino, če se mu bo zapletel jezik, čim se bo skušal izražati v govorici, s katero je izrekel svoje prve in staršem najdražje besede? In kako bo s tem otrokom šele v življenju, ko se bo moral stalno prevarjati, stalno se kazati nekaj drugega kot je? Zvest nad grehom bo toliko večja, ker bo zagrešen v okoliščinah in v trenutku, ko to ni niti najmanj potrebno, ko so slovenske šole priznane in vzdrževane od prav istih oblasti in države kot šole italijanske večine; ko se višje študije nadaljuje s slovenskih šol pod istimi pogoji kot z italijanskih, ko preučevanje števil brezposelnih nikakor ne kaže, da bi na njihov položaj vplivala

ITALIJANSKA DEMOKRACIJA IN SOCIALISTI

Važnost odločitve, pred katero sta postavljeni vodstvi obeh italijanskih socialističnih strank - Totalitarno senco, ki leži nad sedanjo demokracijo, lahko odstrani samo demokratična opozicija

Ob neki priložnosti, ko smo pisali o problemih italijanske povojne demokracije, smo dejali, da postaja njen položaj vedno bolj podoben tistemu, v katerem so se znašle po prvi svetovni vojni nemške demokratične stranke in z njimi takratna nemška demokracija. Ko je naraščanje demokracije desnice in leve dovedlo do tega, da ni bilo več mogoče sestaviti demokratične parlamentarne vlade, v kateri ne bi bile zastopane vse takratne nemške demokratične stranke, je bila usoda weimarske republike zapечатena. Potrebna je bila samo ena huda preizkušnja, prvo poslabšanje, kateremu obstoječe oblasti niso mogle biti kos in krmilo države je po sami volji množice prešlo v roke enega izmed skrajnostnih kril.

Ta dogodek je bila velika gospodarska kriza leta 1930. Ko je zavladovala, ni bilo demokratične opozicije in novih, z dolgoletnim vladanjem neizbranih demokratskih mož, ki bi v usodnem trenutku zamenjali vladajočo garnituro in vili težko prizadejim množicam novo vero. Vse demokratične stranke, od kato-

liškega centra do socialnih demokratov so vendar bile izrabljene v vladi, medtem ko so za novo politiko vedno potrebni novi ljudje. Tako se je v weimarski Nemčiji odločil boj za nasledstvo po vsej nujnosti odigral med komunisti in nacisti. Zmagali so slednji. Toda ne eni ne drugi niso bili pristaši demokratskih ustanov, in to se je nemškemu narodu težko maščevalo.

Podobna senca je zadnja leta vedno bolj legala in še vedno leži nad sedanjo italijansko demokracijo. Na eni strani skrajna, obstoječemu političnemu redu nasprotna desnica, ki sega od misinov do monarhistov, na drugi strani na splošno obstoječemu družabnemu redu nasprotna levica, ki obsega komuniste in njihove sopotnike. V parlamentu ni mogoče sestaviti vlade, v kateri ne bi bile zastopane ali bi je vsaj ne podpirale in s tem zanjo odgovarjale vse štiri sredinske demokratične stranke. Pojem demokrat, v nepotvorjenem pomenu te besede, je tako postal vedno bolj istoveten s pojmom zagovornika obstoječe vlade, vlo-

ga opozicije in s tem kandidata za morebitnega bodočega nosilca oblasti pa je ob vedno večji zaskrbljenosti vseh umerjenih in resnih državljanov, hočeš-nočeš, prehajala na obe skrajni demokratski ali vsaj protirepublikanski krili sedanjega italijanskega političnega ustroja.

Takšna je stvarnost, po kateri je treba gledati na sedanje poskuse za združitev dveh italijanskih socialističnih strank. Zadržanje občinske volitve, na katerih sta prav obe socialistični stranki močno povečali število svojih glasov, so očitno pokazale, kam nagibljejo italijanske množice. Prav tako najnovejša zgodovina in notranje politični razvoj velikih in majhnih, toda naprednih zahodnoevropskih demokracij jasno kaže, da sta udržitelj in bodočnost demokracije odvisna od nastanka in razvoja močnih socialističnih in obenem demokratičnih strank, ki pritegnejo zaupanje in podporo delovnih množic. Vedno bolj je torej bilo očitno, da bi tudi v Italiji podobna stranka dala demokraciji tisto trdnost in jamstvo, katerega pomanjkanje je

bilo vedno bolj občuteno. V trenutku, ko bosta v Italiji obstojali dve, ne pa samo ena resnično močna demokratična stranka, ko bosta ti dve demokratični stranki morda dosegli takšno moč, da se bosta na oblasti lahko menjavali — in v tem je bistvo političnega mehanizma demokracije — potem sta obstoj in ohranitev italijanske demokracije zajamčena. Takšna stranka naj bi bila nova, enotna italijanska socialistična stranka.

Sedanje zbliževanje italijanskih socialistov je torej velik in za bodočnost države zgodovinsko pomemben dogodek. Vsakdo, kdor gleda nanj s širšim, ne svetovnonazorsko ozkim ali strankarsko osvetljenim pogledom, si mora samo želeči, da bi ti naporji uspeli in da bi se iz njih rodila dejanska in iskrena demokratična italijanska socialistična stranka, ki bo nato tvorila pomagal pri reševanju problemov državne skupnosti. Po goji za njen nastanek, za njen uspeh so podani. Vse, kar je treba še storiti, je odvisno od prizadejanih voditeljev, od njihovega smisla za umerjenost in realnost. Prvi naj olajša korake, ki so morda za nekatere težki, drugi pa naj poskrbi, da proglašena in sprejeta načela ne bi bila izigrana. Če bo to izpolnjeno, potem rezultat ne bi smel izostati. Toda posebno, če bi drugemu pomoju ne bilo zadosteno, potem bi to bila katastrofa in je bolje, da ostane vse tako, kot je.

Stališči PSI in PSDI

Pretekli teden sta končala sestanka vodstev Nennijsve in Saragatove socialistične stranke, na katerih so sprejeli sklepe glede združevanja socialističnih sil. Obe vodstvi sta formulirali sklepe v posebnih dokumentih, ki naj bi tvorili podlago za nadaljnje delo.

PSI torej v glavnem poudarja enotnost: enotno socialistično stranko, enotno vodstvo sindikatov, združen in javnih uprav, potrebo, da se v politiki zavzema za socializem. Novi sindikati naj bi bili enotni in od strank neodvisni. Da vsega tega naj bi prišlo postopno. V zunanji politiki smatrajo, da bi nova stranka morala zastopati načelo »pomiritev in miru z namenom, da se odstrani delitev sveta na nasprotujoče si bloke«.

Posebno zadnji pogoj je bistveno različen od tega, kar zahteva PSDI, in odpira možnost, ki niso zaželeni. Ali ni zahteva po delovanju »v duhu pomiritev in odstranitvi delitve sveta v nasprotju s bloki« sumljivo enaka temu, kar prav tako zagovarjajo komunisti, od Moskve, preko Tita, pa vse tja do zadnjih sopolitnikov?

PSDI zahteva v svojih sklepih, da mora morebitna nova socialistična skupnost pristati na demokracijo kot na stalno vrednoto. Zagotovljen mora biti razredni značaj gibanja, prav tako pa popolna samostojnost socializma z izključitvijo vsake »formule ljudske fronte« v fašistične volitve, kakor tudi pri sestavi vlade. Združena socialistična stranka naj bi kot član Socialistične internacionale sodelovala v življenju svetovnega socialističnega gibanja in mu dala svoj prispevek. Zunanja politika stranke naj bi imela za cilj udržitelj miru, toda odločitev za demokracijo vladno vodijo stranko obenem k prevzemu solidarnosti zahodnega demokratičnega sveta. Tudi PSDI je za enotno in od strank neodvisno sindikate, zahteva pa, da morajo biti demokratično urejeni.

Takšni sta torej stališči vodstev obeh glavnih italijanskih socialističnih strank, proti katerim so seveda v obeh taborih nekateri vplivni člani izrekli svoje pomisleke. Tako v enem kot v drugem so nekaterim pogojem premalo izdelani, pri Nennijsu so taki, ki se bolj zamerijo komunistom in pretrgati zveze z njimi, med Saragatovimi socialistimi demokracijo pa ne manjkajo glasov, ki pozivajo k opreznosti. Vendar so to izjeme, kajti člani vodstev so v ostalem kompaktno odobrili formulacijo predlaganih stališč in so odobrili delo svojih voditeljev, Saragata in Nennija, ki sta vzpostavila prave stike, ne da bi za to bila formalno pooblaščen. Tako se zdaj ne vrše več razgovori samo med dvema voditeljema, temveč že med obeh strankama.

Kaj bo z Egiptom in Naserjem?

Prvi stiki „odbora petih“ z egiptovskim diktatorjem - Množe se aretacije Evropejcev raznih narodnosti - Ali bo preoladal o Egiptu razum ali fanatizem?

»Odbor petih« z avstralskim ministrskim predsednikom Menziesom na čelu je imel že nekaj sestankov z egiptovskim predsednikom Naserjem. Kakor je znano, so države — udeležence londonske konference o suezskem vprašanju — zaupale temu odboru, da stopi v stike z Egiptom, ki se vabilu na konferenco ni odzval, in da poskuša najti mirno rešitev spora v duhu sklepov, ki so jih na konferenci sprejeli. Čim je Naser pristal na takšno obliko razgovorov, čeprav se je dobro zavaroval, da bi to storil v obliki, s katero bi v najmanjši meri neposredno priznal sklepe ali kakršnokoli pristojnost londonske konference, je zraslo upanje, da bo suezska zadeva le stekla po mirni poti. To upanje je postalo še večje po prvih sestankih, ko je predsednik »odbora petih«, avstralski ministrski predsednik Menzies, dejal, da so razgovori šele »na pripravljalni stopnji, da se udeleženci« še niso začeli napadati in da je »ozračje dobro«. Takšen je, oziroma je bil vsaj začetek.

V Kairu je seveda zelo živah-

na ali druga šolska izobrazba. Nasprotno. Z oživljanjem trgovskega poslovanja z Jugoslavijo, z večjim dotokom slovenskih kupcev v naše mesto in, ne nazadnje, zaradi velike delavnosti in sposobnosti slovenskega človeka, ki je povsod cenjen kot namerščenec ali delavec, bi lahko celo rekli, da se absolventi slovenskih šol kar uspešno prerivajo skozi težave, ki so posebno pri iskanju prve zaposlitve, v našem mestu vsekakor velike. In v tem trenutku, v teh okoliščinah, ko gre ne samo za zunanji poklicni uspeh, temveč predvsem za notranji mir in zadovoljstvo njihovega otroka in celih družin, naj bi starši omahovali? Ne!

SLOVENSKI OTROK SPADA SAMO V SLOVENSKO ŠOLO!

no. Naser se ne razgovarja samo s člani »odbora petih«, temveč še bolj s svojimi najbližjimi sodelavci, njegovi ministri sprejemajo tuje diplomate, tako predstavnike arabskih dežel, ki so z Naserjem sicer solidarne, pa si vsekakor ne želijo, da bi prišlo do najhujšega, kar bi lahko pomenilo udobne prestole mnogih vladarskih rodbin, kakor tudi predstavnike raznih azijskih dežel, ki se zavzemajo za posredovanje. Posebno pozornost je vzbudil obisk ameriškega poslanca v Kairu pri egiptovskem zunanjem ministru Favziju. Ob tej priliki naj bi ameriški veleposlanik izročil Favziju »nujno sporočilo«, ki ga je dobil iz Washingtona z navodilom, da ga mora izročiti še »pred sestankom z odborom petih«.

Medtem je v Egiptu zavladala nekakšna »vohunska mrzljava«. Kar naprej se množe aretacije Evropejcev, ki jih sumijo vohunskega delovanja v korist Francije in Velike Britanije. O tem se veliko piše in govori, propaganda je pograbila ta predmet in bati se je, da bo prišlo do novega fanatičnega izbruha, pri katerem bi množice slepo in neumiljeno obračunale z vsemi tujci. Zato so Evropejci začeli množično zapuščati Egipt.

Sovjetska zveza, kakor je videti, ne zamudi prilike, da ne bi podprla politike Egipta, ki vsekakor slabi pozicije zahodnega sveta na Blaznem vzhodu in v Sredozemlju. Tako je bil sklenjen sporazum, po katerem bo Sovjetska dobavila Egiptu, v zameno za bombaž, za 6 milijonov funtov šterlingov žita, iz baltskih pristanišč pa se je napotila v Egipt skupina sovjetskih pristaniških pilotov, ki bodo stopili v službo pri novi egiptski družbi za Suezski prekop.

V takšnem vzdušju je težko reči, ali in do kod bo Naser pustil, kje bo stična točka, na kateri bodo našli sporazum. Vsak trenutek namreč padejo zahte-

ve, iz katerih se bo razvil pristižni problem, v katerem nobena država ne bo mogla popustiti. Takšna je vsaj pot, po kateri so se dogodile še največje mednarodne nesreče. Tako bo vsaj ostalo, dokler bo Egipt vztrajal pri nadaljevanju svoje splošne mobilizacije in dokler bosta Velika Britanija in Francija, za vsak primer, morali nadaljevati s koncentracijo svojih vojaških sil v Sredozemlju.

Slava bazoviškim žrtvam!

Vsako leto se v zgodnji jeseni ponavlja obletnica, ki nas spominja na velike žrtve, ki jo je doprinesla na oltar domovinske ljubezni skupina idealistov, požrtvovalnih, predvsem na skupnost in ne nase mislečih mladeničev, katerim so fašistične puške v ranem bazoviškem jutru ugasnile luč življenja.

Bili so čisti, ko so nasilniki — tako kot delajo to tudi mnogi njihovi današnji posnemaevalci — mislili, da jim je za udržitelj oblasti potrebno samo še nasilje, s katerim bodo dokončno zmagali in obstajali. Kako so se motili in zmotili! Za tistimi, ki so pošiljali nad svobodoljubne svoje eksekucijske oddelke, je ostal kvečjemu žalosten spomin, njihov pepel so raztresli vetrovi, da ne bi o njih prišla niti najmanjša sled, bazoviške žrtve pa imajo svoj spomenik, h kateremu romajo rojaki kot na božjo pot.

Zgodilo se je sicer, da je bil tudi ta spomenik oskrunjen. Nad njim se je pač prepletal kdo od tistih, ki se v svoji zaslepljenosti še ni mogel dvigniti nad zablude preteklosti. Toda skupen in enoten protest, ki se je dvignil proti temu svetostskrunstvu, je pokazal, da je tudi na slovenski strani prevladalo drugačno mnenje, prepričanje, da je treba bodočnost graditi na sožitju, ne pa na sovraštvu in zaničevanju, da se je treba iz preteklosti učiti, ne pa ponavljati starih pogrškov.

Iz našega trdega kamna izklesan spomenik bazoviškim žrtvam, ki se samoten in kraško skromen dviga proti nebu, pričča torej danes: najakom in vsem svobodoljubnim ljudem, kako velika in trdna je slava tistih, ki se niti v najtežjih preizkušnjah ne izneverijo svojemu rodu in človečnosti, prav vsem ljudem, ki živijo na tem ozemlju, pa je mejnik s preteklostjo, ki se ne sme ponoviti. To je izročilo, ki so ga s svojo krvjo izpisale in z življenji zapечатile bazoviške žrtve, in na nas, njihovih preživelih sodobnikov in potomcev, je, da se po njem ravnamo.

VESTI z GORIŠKEGA

SLOVENCIV ITALIJI in združitev socialistov

SOLSKKE VESTI

Nameravana združitev italijanskih socialistov vzbujala med našo javnostjo v Italiji precejšnje zanimanje, ker mnogi upravičeno pričakujejo kaj novega, ki bi tudi Slovincem koristilo v meji ustave.

Predfašistična Giolittijska vlada italijanskih liberalcev pod savojsko monarhijo je Slovence v Italiji poznala samo kot italijanske državljane in nam ni hotela izdati kakšnega posebnega zaščitnega zakona.

Fašizem nas je, vedno pod savojsko monarhijo, obsodil na jezičkovno in nacionalno smrt ter nas jel tudi fizično preganjati, ker nas je želel iztrebiti.

Leta 1945 je rimska vlada izdala znano izjavo, v kateri je obljubila in zatrjevala, da bodo jezičkovne manjšine v Italiji uživale absolutno vse svoboščine, in tedanji videmski prefekt, še živi dr. Candolini, sedanjí predsednik videmskega provincialnega sveta, je v posebni okrožnici zagotavljal slovenskim duhovnikom tiste province, da imajo Slovenci v Italiji pravico gojiti kult slovenske narodnosti ter da bo kot prefekt to njihovo pravico strogo spoštoval in ukazal spoštovati.

Sledil je podpis mirovne pogodbe in sledilo je izglasovanje nove republikanske, res demokratske ustave, ki je vladni, da nas mora zaščititi s posebnimi zakonskimi določili, v 116. členu pa predpisuje posebno deželno avtonomijo prav z ozirom na slovensko manjšino v teh krajih, ki bi v okviru ustave morala uživati tiste pravice, ki jih je v izjavi od leta 1945 vlada napovedala. Videmski prefekt dr. Candolini pa jih je po naročilu samega ministra potrdil slovenskim duhovnikom.

Se leta 1947 je predsednik vlade De Gasperi slovesno izjavil, da bomo Slovenci v Italiji uživali vse tiste pravice, ki nam kot jezičkovni manjšini pritečejo in ki so namenjene sploh vsem takim manjšinam v Italiji: Francozom, Ledincem, Nemcem in Slovincem.

Vse dane izjave in obljube pa se niso uresničile, in Slovenci v Italiji smo v videmski provinci na istem položaju, na katerega nas je bil nasilno spravil fašizem, to je: raznarodujejo nas odtrgajo iz brez srca. Redki slučajni slovenske pridive v cerkvah so izraz trdne volje ljudstva in poštenih duhovnikov, ne pa državna zaščita naših jezičkovnih pravic ohraniti naše pravice do kulta slovenske nacionalnosti...

Na Goriškem in Tržaškem velja isto pravilo: tu si Slovenci ne pustimo uničiti svojih obstoječih šol! Svoj jezik v cerkvi branimo, ker le moremo, in se poslužujemo pravice do svobodnega tiska, do združevanja in izražanja misli.

Podvrženi pa smo tudi na Goriškem in Tržaškem raznarodovanju, v kolikor se skuša naše šole uničiti, slovenske učence in dijake iz njih izganjati ali jim v nje zabranjati vstop. V odnosu do vseh javnih oblasti nam je prepovedano posluževati se svojega, materinega jezika, prepovedano nam je celo dajati otrokom slovenska imena. Naši otroci na Goriškem nimajo svojih posebnih počitank, kolonij ter so prisiljeni letovati v italijanskih šolnih letih.

Kako nas je goriški prefekt ob državnem prazniku prezrl, kako so slovenskim učenikom prepovedali peti slovenske pesmi in kako so nam krtili razne druge pravice, smo s tega mesta že povedali. Kakšnega zaščitnega zakona pa vlada še ni izdala, kot ga je na primer izdala v zaščito nemške in francoske ter tudi ladinske manjšine, čeravno premore ta poslednja komaj devet tisoč duš.

Za šolski zakon se borimo z vsemi silami, in ko se je vlada odločila, da ga izda, smo ugotovili, da je v svojih določilih za obstoj naših šol tako nevarni, da si takega raje ne želimo!

Vlada štiristrankarskega centra pod vodstvom demokristijanov, v katero smo Slovenci upali kot v demokratsko vlado s pretežno večino vsaj po nazivu krščanskih moč, nas ne pozna, nas prezira in nam vzbuja sum, da nas ne bo nikoli zaščitila na podlagi stroge enakopravnosti in na temelju demokratskih in človeških pravic!

Predstavniki in glavni voditelji demokristijanov je septembra 1947, kot predsednik vlade, izjavil, da bomo uživali prav vse naše jezičkovne pravice. Toda novembra 1952 nas je isti demokristijan De Gasperi žalil v Gorici s temile neokusnimi, nekrščanskimi in nedemokratskimi besedami: »Zahvalite Boga, da živite lostran državne meje!»

Kot italijanski državljani terjamo svoje pravice od italijanske vlade in ne o ne z onstran meje!...

De Gasperija je Bog shrani! Slovenci pa smo še tu, željni miru in medsebojnega razumevanja z vsem italijanskim narodom ter odločni v zahtevi, da se naše pravice spoštujejo!

Po teh težkih preizkušnjah se samo po sebi razume, da Slovenci zasledujemo s posebnim zanimanjem razvoj političnih dogodkov v Italiji, če ne za drugo, da vidimo, ali niso tudi italijanski socialisti, kar se nas Slovincem tiče, najprvo italijanski nacionalisti in šele nato socialisti. Nenni ponavlja, da je treba izvajati ustavno določila in spoštovati pravice vseh

državljanov. Nenni poudarja tudi, da demokristijani ne bodo ujeli socialistov v svojo mrežo, da pa se demokristijani morajo zavedati, da je v interesu vseh državljanov, da se s socialisti združijo in z njimi sestavijo vlado na takem programu, ki naj bo socialno pravičen in ki naj zagotovi boljše pogoje vsemu delavskemu razredu. Obenem naj strogo spoštuje in izvajata vsa določila republikanske ustave.

Nenni zagotavlja, da hoče voditi le demokratsko in ne revolucionarno politiko ter obsoja sovjetske komuniste, katerim očita, da je njihova revolucija, z odpravo demokratskih svoboščin, postal sistem in torej nedemokratska in obsodbe vredna. Hkrati pa Nenni opominja demokristijane, za slučaj, če se bodo skušali nasloniti na desničarje, to je na fašiste in monarhiste (da bi na ta način služili koristim vlekapiitalistov in splon bogatih konservativcev), da bodo s tem povzročili nastanek ljudske fronte, ki naj zaščiti koristi delavskega razreda pred njegovimi izkoriščevalci.

V izjavah, ki sta jih obe veji italijanskega socializma podali v tork 4. t. m., vidijo nekateri bistvene razlike ter menijo, da je Nenni še vedno trdno povezan s komunisti in tako sodijo, da je združitev italijanskih socialistov nemogoča.

Kdor se boji socialne preobnove, ta najbolj kriči o nevarnosti komunizma, češ da je Nenni še vedno s Togliattijem! Toda tako kričanje ne zaleže, ker je oportunistično!

Nam pa se zdi, da so prav na podlagi obeh izjav dani pogoji za združitev, ki utegne biti blizu ali pa tudi še daleč. Odvisno je, kako bodo zadevo presojali na zasedanju izkustnega odbora Socialistične internacionale v Londonu.

Važno je vedeti tudi to, da so v Italiji, kar se vlade in splošne socialne politike

tiče, potrebne neke spremembe in da jih javnost, vsaj kar se delavskega razreda tiče, tudi zahteva!

V ostalem pa naj nihče ne misli, da gojimo do italijanskih socialistov kakšne posebne naklonjenosti. Mi pravimo le to: poizkusili smo že nekaj vlad in režimov ter smo od vseh bili več ali manj preganjani ali prezirani. Poizkusili bi radi še italijanske socialiste, da vidimo, ali je njihova demokracija kaj boljša od demokracije ostalih strank in vlad!

Svoje otroke vpišite v slovenske šole!

Zopet je tu čas vpisovanja otrok v šole. Vsak pošten Slovenec naj se poslužuje pravice, ki mu jo daje ustava, in naj svojega otroka vpiše v šole s slovenskim učnim jezikom. Te šole imajo toliko prednosti, da se pouk vrši v slovenskem materinem jeziku, poučuje se na njih pa tudi italijanski jezik!

Premagati je treba vse morebitne pomisleke, ki so neuteemeljeni in v mnogih slučajih izvirajo iz strahu, ki so ga vcepili fašisti in njihovi nasledniki sovinitni.

Vsi pa smo hkrati poklicani, da v morebitnih slučajih pomagamo potrebnim družinam in njihovim otrokom, kar se tiče oskrbe za šolo in med šolskim letom. Zato pozivamo vse dobro čuteče sorodnike k narodni in socialni slogi ter jih v imenu naše skupnosti prosimo, da se za to vprašanje zanimajo in primerno žrtvujejo!

NOVICE IZ SLOVENIJE

DOTOK UBEZNIKOV IZ TITOVINE

Dotok ubežnikov iz Titovine se nadaljuje v vedno večji meri. Samo v ponedeljek 3. t. m. jih je pribežalo v goriško provinco deset, enajst jih je s čolnom pomorju priplulo v Chioggio, trinajst pa v San Benedetto del Tronto. Eden, 49-letni Kamenko Kučić, je z lahkim čolnom iz platna došel v Grače.

Večina gre za mladeniče od 18 do 25 let, pa tudi za skupne družine. V nedeljo 2. t. m. zvečer je na Plešivo pri Krmini pribežala v Italijo neka ženska s 13-letno hčerko in prosila za zatočišče.

Trdijo tudi, da je v nedeljo 2. t. m. pribežal v Italijo neki jugoslovanski carinik.

O množičnem begu ljudi iz Titovine poročajo tudi avstrijski listi, ker jih veliko število uhaja tudi na Koroško.

Izvedeli smo, da sta 25. avgusta pribežala v Italijo tudi Ferdinand Cadež pok. Ferdinanda, star 24 let, in njegova zaročenka, 22-letna Stefanijska Reja živ. Jože.

fa, oba iz Vipolže v zapadnih Brdih.

V Trstu pa jo je s policijskim oboroženim motornim čolnom sbral narednik pomorske obmejne policije in zaprosil oblasti za politično zatočišče. Motornik bodo oblasti vrnile.

DAVEK NA PLACE

Pristojni organi so pripravili osnutek zakona o davku na place. Razne gospodarske organizacije in zbornice razpravljajo sedaj o osnutku tega zakona. Davek bi zadel vse place, ki jih državljanji prejemajo za delo v gospodarskih organizacijah, v državnem odnosu in v družbah. Davek pa bi zadel tudi vse vrste izrednih dohodkov od dela ter honorarijev itd. Celotno pokojnino in invalidnino ne bi bile izsvete.

Po tem osnutku zakona bi bile oproščene davka le place do 7000 din. Mesečne place od 7000 do 50.000 din bi dajale proporcionalno do 20 odstotkov davka; one od 50.000 do 100.000 din bi dajale

Izpiti na osnovnih šolah

Jesenski rok izpitov se prične na vseh šolah goriškega okrožja dne 20. septembra t. l. ob 8.30. Podroben razpored je sledeči:

Izpiti čez vse razrede:

20., 21. in 22. septembra v Gorici, ul. Croce in ul. Randaccio; v Standrežu, v Pevni (za Pevno in St. Maver) in v Steverjanu;

20. in 21. septembra v Jazbinah (za Jazbine in Valerišče);

24. in 25. septembra v Podgori in na Plešivem;

26. in 27. septembra v Mirniku (za Mirnik in Skrljevo).

Vpisovanje se bo vršilo od 20. do 30. septembra 1956.

Otroci, rojeni 1. 1950 (za prvi razred), so dolžni predložiti rojstni list in potrdilo o cepljenju kozic in proti davici.

Solsko leto 1956-57 se odpre dne 1. oktobra s šolsko mašo; redni pouk prične 2. oktobra.

Na osnovnih šolah s slovenskim učnim jezikom doberdobskega okrožja se bodo vršili na vseh šolah popravni izpiti čez I., II. in IV. razred dne 20. in 21. septembra, izpiti čez III. in V. razred pa po sledečem redu:

22. in 24. septembra v Doberdolu, v Jamljah, v Gabrijah, na Vrhu in v Sovodnjah;

25. in 26. septembra v Rupli, v Dolu in v Trčju.

Vpisovanje se bo vršilo od 26. do 30. septembra. Otroci, rojeni leta 1950 (za prvi razred), so dolžni predložiti rojstni list in potrdilo o cepljenju proti črnim kozam in davici.

Solsko leto 1956-57 se odpre dne 1. oktobra s šolsko mašo, redni pouk bo začel pa v tork 2. oktobra.

Vpisovanje v srednje šole

Vpisovanje v srednje šole v Gorici se prične 1. septembra in se zaključuje 25. septembra. Morebitna pojasnila daje tajni-

štvo vsake posamezne šole, ki je odprto vsak delavnik od 8. do 12. ure.

Opozarjajo se dijaki, ki so položili sprejemni izpit za Nižjo srednjo šolo (gimnazijo), da sam izpit še ne zadostuje, temveč se morajo tudi vpisati za po-sejanje šole.

Pameten prefektov ukrep

Ker sta s svojim motornim vozilom dirjala prenapeto, je goriški prefekt odredil odvzem patentina druge in tretje stopnje 26-letnemu Ginu Starchiju in patentina prve stopnje Antonu Rizzattu.

Smrad iz podgorske predilnice

V ponedeljek 3. t. m. so morali prepeleti v bolnico še tri druge delavce, ki jih je smrad iz podgorske predilnice »Yona« zastrupil. Stevilno obolelih delavcev je tako naraslo na štirinajst. Zdej pa so ugotovili, da strupeni smrad škoduje tudi poljskim masadam in pridelkom, zlasti trtami in grozdju vrste »okaj«. Trtno listje se je namreč skoro vse posušilo, grozdi pa so oveneli.

Sprito zaporednih primerov obolenosti delavcev ter ugotovitve škode v vinogradih in vsled splošnega ogroženja zaradi tega pojava je goriški prefekt imenoval posebno komisijo izkušenih tehnikov, ki naj ugotovijo točne vzroke.

GORIŠKI PREPIH

Zgodba o volku in jagnjetu je vsa dobro znana. Ni pa vsem znana zgodba o komunističnem volku in slovenskem demokratu. To basen prinaša nedeljsko »Delo«, glasilo komunistične partije Tržaškega ozemlja. Poslušajte!

Nekega slovenskega demokrata so bili fašisti krivično obsodili na dolga leta zapora, ga nato postavili pod policijsko nadzorstvo. Potem so ga internirali. V internaciji so ga prijeli in gnali pred posebno sodišče, ki mu je naprtilo trideset let zapora, in ga stlačili v kaznilnico.

Ob koncu vojne so tega slovenskega demokrata prijeli komunisti in ga gnali pred vojno sodišče. Le s težavo se je rešil s sode komunistov!

Potem so ga komunisti jeli na vse načine zalezovati in obsojati na smrt. Pozivali so »ljudstvo«, naj ga ubije in tri sto petdeset razjanih norcev in moric je navnelo na njegovo stanovanje, da bi ga ugrabili in ubili. Nato so v Ajdovščini najeli nekega mladeniča, ga oborožili z mitro in poslali v zasedo z naročilom, naj našega demokrata ubije. Pa se je mladenič dobro napil, izpovedal svoj greh in moral se je umakniti, da ne pade demokratu v roke!

Nestetokrat so komunisti listi našega demokrata krivično napadeli, ga zmerjali in mu grozili na vse mogoče načine.

Leta 1950 so ga prijeli italijanske oblasti, češ da mora odsedeti še kakih sedemnajst let in pol »kazni«, ki so mu jo bili naprtili fašisti. Komunisti, ki so se tedaj balli, da bodo tudi sami odšli nazaj v zapore, so proti aretaciji slovenskega demokrata jeli vpiti na vse grlo. No, naš demokrat se je moral braniti, dokazati svojo nedolžnost in sodniki so sodbo fašističnega sodišča razveljavili.

Vse stroške novega procesa, kakih dve sto tisoč lir, pa je moral plačati sam! Nedeljsko »Delo« pa pravi, da so ga komunisti branili in da ga bodo vselej branili, če se mu zgodi »krivica«, češ da so oni, ne on demokratje!...

Pomislite!

Vprašali smo prizadete prijatelja, kaj pravi k obrambi, ki mu jo komunisti obljubljajo? Odgovoril nam je: »Seveda, ker me ne privoščiijo fašistom in bi me radi sami ugonobili!«

To je morala basni!

Kmetijska razstava v Ločniku

V nedeljo 2. t. m. se je vršila v Ločniku pri Gorici razstava kmetijskega orodja, zlasti traktorjev in poljskih pridelkov. Razstavljali so tudi nekateri slovenski kmetovalci iz okolice, tako iz Sovodenj, Standreža, Steverjana in drugi.

Razstava, ki je privabila veliko številno kmetovalcev in drugih gledalcev, je popolnoma uspela.

SMRTNA KOSA

V tork zjutraj 4. t. m. je umrla 87 let stara gospa Marija Znidereč Podgornik, postrežnica na nižji srednji šoli v ulici Randaccio v Gorici. — Preostali sorodnikom naše sožalje.

DAROVI: G. učitelj Radovan Troha daruje za tiskovni sklad L. 1.000. — Lepa hvala!

AVTOTAKSI

Marko Kovačič

GORICA - VIA A. MANZONI 16 - TEL. 22-44

Se prioroča za orepoz potnikov po Goriškem in v Jugoslavijo

Udeleženec

TRIE SVETOV NA CIPRU

Po enajstnem premirju, ki ga je angleški oblastnik ponudil vodja uporniške organizacije EOKA, Digenis, ki mimogrede povedano, ni ciprski rojak, pač pa uvožen grški častnik, so zopet zagrmela bombe. Upravičeno se s pogoji maršala Hardinga niso zadovoljili. Površnemu opazovalcu dogodkov na otoku uidejo iz daljave mnogo podrobnosti in zanimivosti, zato bo poročilo nepristransko opazovalca morda bolj razsvetlilo položaj na otoku. Poročilo je napisal častnikar W. Guggenheim v nemškem tedniku »Die Zeit«, pa ga prinašamo v izvešču tudi našim čitateljem na vpogled.

Ze prvi vtis, ki ga ima človek ob izkrcanju na otoku, pokaže naslednjo sliko: Tu so nakopičeni kar trije svetovi, katerih zastopniki so — Angleži, grški Ciprci in Turki — med seboj skoraj brez slehernega stika. Obtoževanja in protiožboževanja letijo sem in tja, in najmanj iz izjav lahko sproži pretepe med Grki in Turki ali bitke med Angleži in Grki. Nevarna situacija, ki ne postaja nič manj nevarna z izjavo Turčije, da bo otok anektirala v primeru, da ga zapustijo Angleži. To bi pomenilo vojno med članicami Atlantske pogodbe. Kako pa je sploh prišlo do tega, da otok, ki meri okoli 3750 kvadratnih kilometrov, lahko povzroči razkol v jugovzhodnem boku Severnoatlantske pogodbe?

ENOSIS - priključitev

Ze desetletja zahteva grško prebivalstvo — okrog 80 odstotkov od 524.000 celotnega prebivalstva otoka — ENOSIS, to se pravi po slovensko priključitev h Grčiji. Pri tem se sklicujeta večinski del prebivalstva na načela samoodločitve, ki so jih zavzemali med drugo svetovno vojno stalno proklamirali. Dogodki na Bližnjem vzhodu, kjer so mnoge dežele dosegle neodvisnost, so znatno pripomogli, da se je tudi na Cipru vnelo narodno navdušenje, ki so ga skrbno oskrbovali iz Aten.

Dne 1. aprila 1955 je prišlo do eksplozije. Teroristična skupina EOKA je pričela s svojimi napadi na Angleže in turške Ciprčane. Borba niti ni veljala v prvi vrsti Angležem, pač pa tistim Ciprčanom, ki se niso dovolj ogrevali za ENOSIS. Medtem je padlo mnogo več Ciprčanov kot pa Angležev.

Nesimpatični terorizem

Borbene metode organizacije EOKA niso take, da bi vzbujale simpatije nepristranskega opazovalca: strelji iz zaseke... bombe po kavarnah... umori celo po cerkvah in bolnišnicah... Ciprsko prebivalstvo so s takimi metodami popolnoma ustrašovali. Prestrašeno je tako, kot po ljudskih demokracijah. Vendar tudi protikrepi Angležev: smrtne obsodbe, kolektivne globe, aretacije brez sodnega privoljenja niso strahovanja pregnale.

Lansko poletje so Angleži ponudili Cipru samoupravo na vseh področjih. Prišli so si samo notranjo varnost, obrambo in zunanjo politiko. O politični pripadnosti otoka naj bi razpravljali kasneje, ko bi se položaj na Bližnjem vzhodu razbistril. Londonski razgovori pa so vse razbistrili. Najpomembnejšega udeleženca pogajanj, nadškofa Makariosa, so Angleži deportirali — ukrep, ki je tudi v Angliji maletel na ostro kritiko.

V prvi vrsti so strategični preudarki, ki postavljajo v tem trenutku Cipr za neobhodno potrebno oporišče. Cipr je namreč na Bližnjem vzhodu še edina

preostala točka, kjer Angleži še vzdržujejo na »lastnem ozemlju« vojaška oporišča. Strategično je Cipr v resnici nepotopljiva letalonosilka. Z mrzlično naglico Angleži gradijo na otoku letališča. Pri Akrotiri, na južni obali gradijo letališče za najmodernejši reakcijske bombnike. V Episkopi je ureditev glavnega stana za armado Bližnjega vzhoda že skoraj dokončana. Skupni stroški za vojaške objekte znašajo nad 80 milijard lir.

Ciper - letalonosilka

Britanska vojska je prepričana, da pod nobenim pogojem ni mogoče opustiti oporišča na otoku. Prevladujejo torej čisto vojaški preudarki. Gotovo ni zgolj slučaj, da je sedanjí guverner otoka bivši šef britanskega generalnega štaba. Gotovo Angleži ne bi potrebovali maršala za pobiranje gverile, niti za postavljanje žičnih ovir po mestnih ulicah. Sir John Harding je bil imenovan za ciprskega guvernerja, ker so koristili Velike Britanije na tem predelu na kocki in je zato prisotnost izkušenega stratega neobhodno potrebna.

Sredi Julija je Anglija pooblastila Lorda Radcliffa, vodilnega pravnika za ustavna vprašanja, naj bi za Cipr izdelal ustavni načrt.

Ze pred devetimi leti je takratna laburistična vlada ponudila Ciprčanom ustavo z zelo obširno notranjo prostostjo. Pod močnim pritiskom Cerkve pa so ta ustavni načrt odklonili. Uradna utemeljitev je bila, da hočejo vse, t. j. ENOSIS ali pa nič. Mnogi opazovalci pa so vzroke za odklonitev našli v bojazni ortodoksne duhovščine, ki bi po tej ustavi znatno izgubila na svojem političnem vplivu.

Priključitev v zadregah

Dokler na Cipru še ni bilo EOKA teroristov, so grški Ciprčani ali vsaj večina med njimi odkrito priznavali, da jim prinaša pripadnost k šterinskemu bloku velike gospodarske koristi in glede ENOSISA niso bili nič kaj navdušeni.

Angleži radi citirajo kot dokaz, kako malo resnosti je na Cipru z vprašanjem priključitve h Grčiji. Medtem ko povprečno odhaja letno z otoka po 3000 do 4000 Ciprčanov v Anglijo ali v druge predele britanske skupnosti, se jih letno komaj po kakih pet izseli v Grčijo.

Iz strategičnih razlogov torej Anglija ne more zapustiti Cipra. Pa tudi iz zunanjepolitičnih nagibov, ker je nevarnost izbruha sovražnosti med Turčijo in Grčijo zelo resna. Če bi politikujoča duhovščina na Cipru nekoliko popustila, bi verjetno prišlo vsaj do začasnega sporazuma.

Strahotne sončne eksplozije

Prejšnji teden so na zvezdani v Arosi v Svcici opazili nesluteno eksplozijo, ki je v naslednjih dneh pokazala svoje učinke tudi na naši zemlji. Eksplozijo je zasledil švicarski znanstvenik Maks Waldmeier. Ta je tudi zanikal, da bi mogla eksplozija povzročati kakše škodljive posledice na naši zemlji.

Eksplozija je pokazala tako moč — kakor so to izračunali in ocenili strokovnjaki — kakor če bi se istočasno razstrela ena milijarda atomskih bomb. Površina, ki jo je prizadela eksplozija, je petkrat večja od celotne površine naše zemlje.

Prof. Maks Waldmeier poučuje na vseučilišču v Curihu in je ravnatelj zvezdane na Arosi, 1766 metrov nad morskovo površino.

Edini vidni učinki na naši zemlji so bile težke motnje pri radijskih oddajah

na kratke valove. Mnogi oddajniki so oddaje na kratkih valovih prekinili za dve uri.

Ciklus takih eksplozij, ki so jih znanstveniki napovedovali že vnaprej. Sedanja eksplozija je uvod v povečano sončno delavnost; ciklus eksplozij pa bo, po zatrevanju dr. Waldmeierja, dosegel svoj višek leta 1958.

Nova „Andrea Doria“

Tri tedne po potopitvi 29.000-tonskega razkošnega parnika »Andrea Doria« so v Rimu podpisali pogodbo za zgradbo nove ladje pod istim imenom. Medtem ko bo za razčiščenje o krivdi potopitve potrebno še precej časa, bo nova ladja »Andrea Doria« že čez dve leti lahko nastopila pred čez Atlantik.

»Večja, lepša, udobnejša, to so navdila za novo gradnjo. Nova ladja bo samo 7 metrov daljša, kar zagotavlja boljše aerodinamično linijo. Tudi bo približno za eno miljo hitreje vozila. Tudi bo sprejela po 250 potnikov več na krov. Podatki so naslednji:

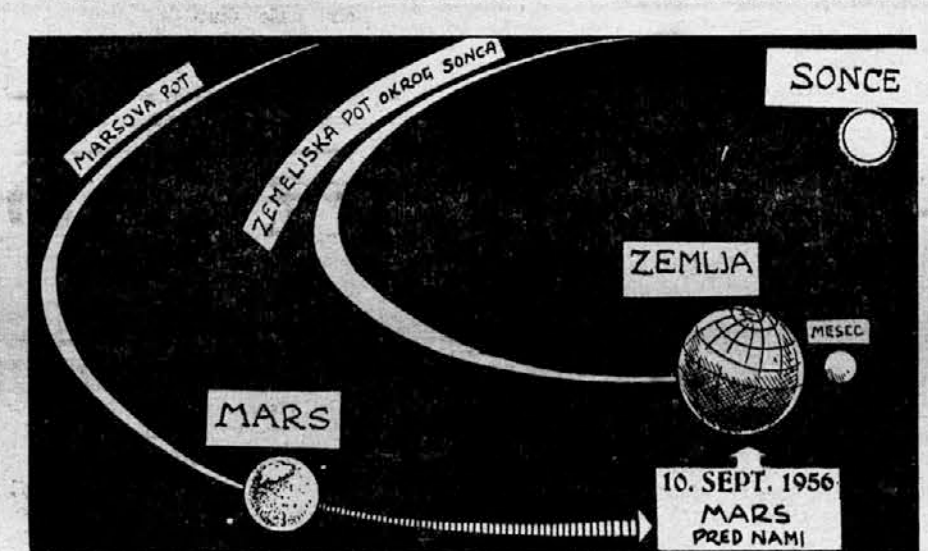
Dolžina 200 m, širina 28 m, hitrost 24 vozlov na uro, prostora za 2000 potnikov, 530 mož posadke, strojna zmogljivost 50 tisoč konjskih sil, stroški gradnje 18 milijard lir.

Kljub temu, da so italijanske ladjedelnice preobložene z delom, bodo storili vse, da bo nova ladja leta 1958 gotova.

Eisenhowerjevo zdravje

Ameriški zavarovalni agent Smith se je ponudil, da preskrbi življenjsko zavarovanje predsednika Eisenhowerja za en milijon dolarjev. Letna premija bi po njegovem znašala 175.000 do 200.000 dolarjev. To naj bi bil, po mnenju zavarovalnega agenta, dokaz, da obstaja veliko zaupanje v zdravstveno stanje sedanjega predsednika Združenih držav.

ZVEZDOSLOVNA SENZACIJA



Zvezdoslovci vsega sveta so na današnji dan v polni pripravljenosti. Po 79 letih bo Mars zopet enkrat v največji bližini naše zemlje. Gotovo je v teh dneh že marsikdo opazil veliko rdečo zvezdo na skrajnem jugu našega obzorja. Na žilost pa tega nocoj ne bo mogoče s pridom videti. Najboljše možnosti opazovanja so za to priložnost v Južni Afriki.

Kaj nam prinaša letošnje Marsovo leto? Pred 79 leti je astronom Schiaparelli

(Pariško pismo)

Kakor posnemam iz »Demokracije«, se vaši komunisti še vedno radi repenčijo v vprašanjih Severne Afrike, medtem ko so francoski komunisti že nekaj časa popolnoma umolkili. Ze vedo zakaj. Ne bo odveč za čitatelje »Demokracije«, če položaj nekoliko osvetlim kot popolnoma neprizadeti opazovalec.

Komaj nekaj mesecev je preteklo od osamosvojitve Maroka in že je dežela na robu gospodarske katastrofe. Ben Seddik, tajnik maroških sindikatov, je 17. avgusta izjavil: »Nekoliko bi bilo zaželeno razmisleč položaja. Delavci so nezadovoljni in njihovo nezadovoljstvo je upravičeno, kajti razočaranje je veliko. Resnična neodvisnost je nezdružljiva z bedo razlaščenih. Svoboda bo vedno mamilo za brezposelne, za ljudi brez strehe in za felahe, ki še nadalje ostajajo sužnji na lastni zemlji. Življenjska raven delavstva, ki je bila že prej mezodostna, pada neprestano zaradi stalno naraščajoče draginje. Naši tovariši po vseh predelih Maroka so zopet po zaporih kot pod nasiljem protektorata.«

Komunistom zelo naklonjeni list »France-Observateur«, ki je še pred nedavnimi slavil maroško neodvisnost kot zmago socialne pravičnosti nad kapitalističnimi izkoriščevalci, je napisal pred dnevi: »Od proklamacije neodvisnosti se je dnevno življenje felahe in tovarniškega delavca samo še poslabšalo. Denarja je vedno manj, vse pa je čedalje dražje. Da bi nova vlada izravnala državni preračun, je povzela pristojbine za celo vrsto davkov. Povišanje bencina znaša že 68 odstotkov. V Maroku pa so glavne prevozne žile ceste.«

Komunistični in protikolonialistični tisk odkrito priznava tudi še naslednja dejstva: Gradbena delavnost v Maroku počiva. Brezposelnost po mestih narašča, poljedelski donos se je po odhodu fran-

coskih naseljencev pomembno zmanjšal, rudniki so deloma zaprti, ker manjkajo francoski inženirji in specialisti. Preracun za gospodarski dvig dežele predvideva izdatke 44 milijard frankov, 35 milijard pričakujejo od Francije. Pariška vlada je že nakazala predujem v znesku 6,5 milijard frankov. Razumljivo pa je, da ne bo trošila milijard ljudem, ki se samo morajo, pač pa tudi stvarno podpirajo vstajo v Alžirju, ki ploskajo Naserju in ki zahtevajo obširne predele Francoske unije za ureditve »Velikega Maroka«.

Nezadovoljnost ljudskih množic v Maroku pa ni uperjena proti vladarju Mohamedu V.

Grešni kozel za vso mizerijo naj bi bila vlada Bekkala. To sestavlja deset zastopnikov nacionalistične stranke Istiglal, šest zastopnikov demokratske neodvisne stranke in pet neodvisne, h katerim se prištevata tudi ministrski predsednik. Nacionalisti vso krivdo zavračajo na finančnega ministra Benjellouna, češ da ni odpravil »fevdalizma«. Izgovor, da bi bilo nekaj maroških in francoskih veleposelstnikov krivih za vsedravnno mizerijo je več kot jalov. Vsak razumen in nedemagoški poznavalec razmer pa bo, ne glede na svoja načelna gledanja v teh vprašanjih, priznal, da trenutno v Maroku veleposelstniška polja donosajo relativno mnogo boljše kmetijske donose, kot pa majhne samostojne kmetije.

Na drugi strani pa so si tudi zastopniki demokratske neodvisne stranke našli grešnega kozla v osebi notranjega ministra, ki je pripadnik nacionalistov S Temu očita, da vodi masliniško vladavino, ki je niti pod kolonialnim vodstvom dežela v teh izdihih ni poznala. Vlada je torej v permanentni krizi, vendar se tudi sultan ne more odločiti, da bi temu nevrzdržnemu stanju napravil konec. Ne smemo pa misliti, da ločijo maroške stranke kake svetovnonazorske razlike. Tu gre le za borbo za oblast. Tako v nacionalističnih vrstah, kakor med neodvisnimi demokrati so smerni in fanatični elementi, pripadniki islamske kot posvetne obnove, prijatelji in nasprotniki Naserja itd.

Moč nacionalistov je v tem, da ima za seboj meščane, njihova šibkost pa je zatiranje Berberov in so zato na podeželju nepriljubljeni. Nacionalistom je nasproten tudi stari revolucionar, Abdel Krim.

Vso to zmešnjavo, ki spravlja deželo v čedalje hujšo bedo, izkoriščajo komunisti, saj jo prikrito tudi sami z vsemi silami pospešujejo. Le na čim večji mizeriji je mogoče razviti komunistično zastavo. Francoska in tudi deloma maroška javnost se je že prepričala o dvojni igri komunističnih poklicnih prekučuhov. Odprava kolonializma je gotovo v današnjih časih nujno vprašanje, vendar tudi to vprašanje zahteva daljšo časovno pravico, zahteva predvsem izurjenega domaćega upravnega ustroja. V tem so Francozi pogrešili, ker prav temu vprašanju niso posvečali dovolj pozornosti.

Komunisti se na ukaz Moskve potegujejo za odpravo kolonialnih prednosti da bi v splošni zmedi postavili svoj konček k ognju, ki tako rad vzplamti na ozemljih, ki so si priborila samostojnost. To komunistično igranje priznavajo prav francoski komunisti s svojim molkom o odkritjih, ki so jih v Alžirju razgalile francoske oblasti, v Maroku pa maroške. Vlogo francoske komunistične partije v Alžirju bo še bolj pojasnila aretacija voditelja KP, Luciena Guerrab, v Ain Temouchentu blizu Orana. Lucien Guerrab je bivši urednik lista »Alger Republicain«. Bil je poročnik francoske vojske v Blidi, od koder je lansko leto dezeriral k upornikom po ukazu vodstva KPF.

F. M.

POD ČRTO

Bitka pri Komajagvi

Na kakšen način je Sebastjan Zbatulja zabredel v tisto oddaljeno, vročo deželo novega sveta, kjer je vsak odlični general, in je polkovniški čin že skoraj zaljivka, bo težko kdaj ugotoviti. Dejstvo je, in za zanesljivimi pričami že tudi dokazano, da je poleti l. 1928 vés zaljazan in razčepan z veliko culo na rami prišel na hlačendo generala dona Jeronima Belladorea in zaprosil, da bi smel ostati na kmetiji. Don Jeronimo je sovrzil vse tujce že iz navade in prepričanja. Tudi Sebastjanu bi zalovil brez pomisleka, če ne bi za svojega sina Innocenta potreboval učitelja. Ker je bil prepričan, da so Tržačani prečkani ljudje in povrh še mnogojezičniki mu je zaupal poučevanje sina v italijanski in nemščini. Pri tem ni prav nič spraševal, ali je Sebastjan tega tudi zmožen.

Sebastjan pa ni bil zastoj Tržačan. Tržaška italijanska mu je tekla kot njegovi materi, šjori Rozi, na Rdečem trgu. Nekaj nemščine pa so mu vtepli v vojašnici 97. regimenta Franca Vojzeja.

Sebastjan se je lotil svojih novih dolžnosti z vso vmeno, in bogve do kakšne visoke izobrazbe bi se povzpela učitelj in učenec, če bi se že čez nekaj časa ne pričela udeleževati pouka tudi donna Transita, mlado dekle. Ali je dekle spadal h gospodinstvu ali k družini, tega natančno ni bilo moči ugotoviti. Oba sta se zaljubila, kar je Innocent sprejel z velikim zadoščenjem na znanje, ker se v ni bilo treba več mučiti z učenjem.

Sebastjanu je ljubezen ticala v krvi in kosteh. Ta ljubezen ga je povrh še reševala vsakih predsojlov do slovniških pogreškov, s katerimi pa si ni nikoli belil glave. Če se samo pomislila, da ga general lahko vsak trenutek pošlje s truhom za kruhom, ga je obšla neizreklj-

va slabost. Donna Transita je ob takih skrbnih prepotila štiri kombineze, da ga je potolažila.

»Le pogum, Sebastjan,« je zatrejal ob ponovnem obupavanju. »V dveh letih bo don Jeronimo minister, potem boš na konju.«

»Sebastjan je na široko odprl usta in oči. »Minister!« je vzkliknil, »to vendar ni mogoče!«

»Gotovo,« je pritrdjevala Transita. »Čer dve leti bomo sprožili revolucijo in don Jeronimo bo minister ali morda celo predsednik.«

Sebastjan je po teh besedah dolgo razmišljal.

»Zakaj pa revolucije ne sprožite takoj?« je končno vprašal.

»Ali, Sebastjan,« je dejala Transita z očitkom, »to bi bilo nedostojno. Tudi naši nasprotniki so nas pustili šest let na miru; in oni so šele štiri leta na vrhu. Dve leti bo treba še potpeti.«

»Skoda!« je dejal Sebastjan in vzdihnil. »Pri nas nismo prav nič vedeli, kdaj bo Mussolini sprožil revolucijo, in čeprav že šest let gospodari nad državo, ne kaže, da bi ga vrag odnesel, saj prav zato sem jo pobral čez morje.«

Tako se je Sebastjan vdal v potrpljenje, saj ga je bil vajen že od doma, in nadaljeval s poučevanjem italijanske in nemščine s ljubezenskimi dodatki done Transite. Pomagal pa je tudi pri poribanju banan. Da bi si pridobil čim več izkušenj za zlato dobo po revoluciji.

Banane so se, površno pakirane v lubju, kopicile na mali železniški postaji, od koder naj bi jih vlak potegnil do oddaljene pristanišča. No, prav tega dne edinega vlaka, ki je vozil vsakih 24 ur sploh ni bilo.

Tako počenjajo vedno!« je dejala Transita svojemu tržaškemu oboževalcu, »ker smo pač opozicija.«

Naslednjega dne je vlak vozil kar mnogo postaje in se ni ustavil. Don Jeroni-

mo je bil ves divji. »To je ta general Delgado,« je kral, »ta bi me rad spravil na beraško palico, ampak mu bom že pokazal.« V prestolnico je poslal obširno brzojavko.

Drugi dan se je vlak točno po voznom redu ustavil na postaji. Seveda ni bilo ob tej uri nikogar na postaji, in vlak je zopet odpeljal brez banan.

Naslednjega dne se vlak spet enkrat n' ustavil na postaji. General pa je prejel brzojavko, v kateri ga je oblast opozorila, da so na njegovo reklamirano priklopil vlaku nekaj praznih vagonov, ki jih general ni uporabil in bo zato morai plačati vse stroške prevoza.

General je jeza kar razganjala, banane pa so z vsakim dnem bolj rumenele. V tej zmešnjavi je Sebastjana obšla genialna zamisel, s katero si je obetal večno generalovo priznanje. Iz obrabljene rdečega krila Transite je ukrotil zastavico, s katero je nameraval zaustaviti vlak, kakor je to pogostokrat opazoval v svojem rojstnem mestu, ko so vlaki vozili z glavnega kolodvora proti postaji Sv. Andreja. Strojevodja pa je razume potegavščino in izpuščal iz lokomotive premikajočega se vlaka tako močne izpuhe pare, da je moral Sebastjan na vso moč zbežati, če se je hotel ubraniti opeklin.

Dan kasneje se je vlak vendar ustavil in banane so srečno maložili. Na sredi proge pa se je stroj nenadoma pokvaril in vlak je obstal polnih 48 ur na odprti progi. Čez pet dni so banane priromale spet nazaj. Bile so prezele in kapitan je odklonil prevoz. Seveda je moral general poravnati železniško prevoznino za tja in nazaj.

Don Jeronimo je v svoji strašni jezi sklical vse svoje ljudi in jim ognjevitno govoril: »Hočejo nas za vsako ceno prisiliti na predčasno revolucijo,« je zaključil. »Dobro, pa naj jo imajo, capini capinskile!«

»In vi, don Sebastjan,« se je obrnil k Tržačanu, »vi ste rojak slavnega mesta, katerega meščani so se borili pri Custozzi, ali boste tudi v tej težki, ali častni uri na naši strani? Ali se boste borili proti temu ničvrednežu, generalu Delgado?«

Sebastjan je pordelil in pobledel kar vse obenem. Potem pa je s petama udaril kot nekda pred avstrijskim korporalom, strumno salutiral in stisnil generalu ponujeno mu desnico.

Na podstrešju, ki je bilo nekaj vojni muzej, je iztaknil staro avstrijsko uniformo. General Jeronimo je namreč z vso strastjo zbiral uniforme vsega sveta, da bi imel pri roki čim več vzorcev za preuniformiranje deželne brambe takoj po končani revoluciji. Dolgo je Sebastjan obduoval spomine na čase, ko se je v prav taki uniformi kosatil po tržaškem korzju.

Transita mu je medtem prinesla puško, ki jo je našla prav tako na podstrešju. Z največjimi težavami jo je Sebastjan za silo popravil. Prijateljica mu je pri tem pomagala, kolikor je pač vedela in znala. Ko pa je zagledala staro uniformo, je bila hudo razočarana. »Kaj s takimi cunjami ste se pretepali pri Custozzi?« je spraševala. Sebastjan je v svojem navdušenju za revolucijo pozabil, da je polni dve pokolenji za tistimi dogodki prišel sam na svet, in dejal ponosno in smešno: »Prav v takih cunjah smo jim namazali pete.«

Revolucija je bila v polnem teku. Z vseh strani so prihajali prostovoljci peš in na konjih. Tudi vlada se je pripravljala. General Delgado je bil že na pohodu z vladnimi četami.

Postavili se jim bomo po robu in jih uničili,« je prisegel don Jeronimo.

Ko se Sebastjan poslavljaj od Transite, je obduoval njeno hladnokrvnost. Zanj je revolucija pomenila večji množni izlet in nič drugega. »V osmih dneh ste v prestolnici,« je dejala. »In potem,

ko bo don Jeronimo minister, se bova našla kar tam.«

»Na svidenje Transite!« se je poslavljaj Sebastjan, »boš že še videla, kaj so Tržačani!«

Naslednjega dne je vojska prispela na obširno ravnino Komajagva. Čez ravnino se je vilo na pol posušena struga in na nasprotnem bregu je že stala sovrzna armada.

Tu je torej pričela bitka. Iz oddaljenosti, iz kakršne ni bilo mogoče pogoditi nikogar, sta pridno pokali obe vojski. Ta način vojskovanja pa Sebastjanu ni mogel pogasiti žeje po junstvu. Na kameniti vzpetini je opazil v zlatu bleščečega jezdeca. Kakor so mu povedali, je bil to sam general Delgado, podlež, tiran, kolovodja sovražnikov. Če bi tega pihnil, bi bila zmaga zagotovljena in z nesmrtno slavo bi se proslavil, kdor bi ga poslal na drugi svet.

Sebastjan se je pogljal naprej. Z dolgimi skoki je tekla, kakor so ga nekda učili na baziškem strelišču, kakih sto korakov, potem pa se je vrgel na tla z debelo skalo. To vojaško umetnost je še nekolikokrat ponovil. V usseh mu je zvenelo »auf« (pokonci), »miedere« (dol) kot v starih, dobrih časih. Vsa vojska je bila tako zaposlena v medsebojnem pokanju, da ni nihče opazil Sebastjanovega početja. Kdor je prvi porabil vso municijo, tega so smatrali za poraženega. Tako so delali že od nekdaj in tudi bitka pri Komajagvi ne bi smela biti drugačna.

Tedaj se je zgodilo nekaj nezaljšane, nepojmljivega.

General Delgado je nekaj nerazločnega zakril, njegov konj je divje zacepetal in se z mogočnim streslajem znebil jezdeca, ki je kot ogromen zlatokrilček obležal na vzpetini. Blizu struge med obema armadama pa je v tem trenutku nekdo zmagovalno zavpil: »Hura, hura!«

(Nadaljevanje na 4. strani)

Jesensko slavlje SDZ na Opčinah

SDZ prireja od svojega prvega javnega nastopa 1. 1948 dalje vsako leto kulturno-zabavne sestanke svojega članstva, prijateljev in simpatizerjev. Letošnje slavlje je bilo deveto.

Prejšnjo nedeljo, 2. septembra, so se slovenski demokrati in ljubitelji svobode zbrali na Opčinah, na krasnem, košatem mekdanjem travnatskem vrtu. Prostor sta dala na razpolago sedanja lastnika, gospoda Podobnik in Kalin. Vreme je bilo morda še prelepo. Ne septembrska, pač pa julijska nedelja; vročina, ki je mešala ne v podeželane poganjale na ohlajevanje v morje. Mnogi pa so jo potegnili čez mejo v Sežano, v Koper, Portorož in drugam.

Kljub takim okolščinam in kljub dvem plesnim prireditvam na Opčinah in v Trečah, so se pričeli zbirati obiskovalci že v zgodnjih popoldanskih urah. Ni bilo navala, ko pa je vročina nekoliko popustila, so se polnili tudi sedeži ob odru in mize v senci močasnih kostanjev.

Ob zvokih nabrežinske godbe so prihajali Tržačani in okoličani iz vseh vasi in naselij, Goričani so prispeli z avtobusom.

Okrog četrte ure in pol je slavlje otvoril predsednik SDZ in tržaški občinski svetovalec SL dr. Josip Agnietto. Med drugim je dejal tudi tole:

»To je 9. jesensko slavlje SDZ na Opčinah. V teh devetih letih se je marsikaj spremenilo. Eno pa je ostalo: SDZ in naša, na katerih ona stoji in se bori: za svobodo človeka, za pravice in verske vrednote slovenskega naroda, za pravice Slovencev, za socialno pravičnost, za pravo demokracijo! Slovenski narod zna, da bomo ostali tem načelom zvesti do končne zmagi, ker vemo, da zmagi mora biti naša, ker je resnica na naši strani. Slovenci, brez razlike stanu, od rožnega delavca do umskega delavca se morajo zavedati, da more samo na narodni podlagi ustvarjena in delujoča organizacija jamčiti zamejskim Slovincem narodni obstoj. Zato še tak vik in krik naših nasprotnikov ne bo ovrgel te življenjsko važne politične resnice. Naša pot je prava. Zato pokonci glave, kvišku srca in pogum!

V tej zavesti odpiram to naše IX. slavlje prosvete in zabave na Opčinah, na Opčinah, katerim gre naš iskren pozdrav in zahvala. Pozdravljam brate Goričane, zastopnika Slov. katoliške skupnosti in Slovenske prosvete, zastopnike vseh naših demokratičnih organizacij in nato pevsko društvo iz Nabrežine v Boršti, teret »Metuljčka« in prof. Kodermac ter vse sodelavce ter godbo vred, ki bodo pripomogli k uspehu našega slavlja in zabave. In končno moj tople pozdrav vsemu občinstvu, želeč najboljši umetniški užitek in pristrčno zabavo ob zvokih naše lepe pesmi.

Govoru dr. Agnietta je sledilo živahno ploskanje in odobravanje. Nastopil je nato nabrežinski pevski zbor »A. Tancec« pod vodstvom pevovodje g. Malica. Zbor je odlično in občutno zadel naslednje skladbe:

D. Jenko: Tiha luna, narodna; Mlinar, A. Dolinar: Nič ne maram, narodna; Vercinca, H. Sattner: Na planine, G. Aljaž: Oj zbogom ti planinski svet, Nedved: Odmevni spevi.

Vsako odpeto pesem so poslušalci nagradili s velikim navdušenjem. Zbor je odlično izurjen in razpolaga s prvostopskimi pevskimi silami. Na žalost se bori z velikimi glasovnimi težavami, ki jih bo treba v prihodnjih mesecih premostiti. Težke finančne stiske hudo zavirajo današnje kulturno delovanje vseh tistih na prednih, demokratičnih in svobodoljubnih sil, ki jih ne podpirajo partijski skladi.

Nato je nastopil mešani zbor iz Boršti ter odpel: C. Pregljevo: Stajarski fantič, dr. B. Ipavčev: Napitnica, A. Hribarjevo: Napitnica.

Bitka pri Komajagvi

(Nadaljevanje s 3. strani)

Za nekaj trenutkov je vse okamenelo. Prijatelji in sovražniki so prenehali s streljanjem. Nato pa so se kot po neslišanem povelju vse puške sovražnikov in prijateljev obrnile na križca.

Večina pušk je bilo nabitih tako in tako samo s smučišči, in do samega Sebastjana je tudi redkokatera nesla, vendar je nekaj krogel le udarilo v njegovo bližino.

Sebastjan se je bliskovito vrgel na tla, levo stegno ga je na vso moč zaskočilo.

Don Jeronimo je ukazal bitko prekiniti. Odjedil je sam k sovražnikom, da bi izrekel svoje obžalovanje nad tragičnim dogodkom. »Samo kaj«, je dejal, »zamore naše slavne zakone vojskovanja tako nečastno prekršiti?« K sreči je bil general Delgado le lahko ranjen v mečo. Skoroj ga je obnavljal težje poškodbe. Generala sta si stisnila desnici in don Jeronimo je svečano izjavil, da je pod takimi okolščinami nečastno nadaljevati revolucijo.

To je bil zaključek bitke pri Komajagvi. Nekateri ameriški listi so zatrjevali, da je to bila najbolj krvava bitka v zgodovini dežele in da je že skoraj čas, da se take nevarne razmere enkrat za vselej odpravijo.

Sebastjana so vneložili na voz in ga pipeljali na kmetijo doma Jeronima. Ko je doma Transita zvedela za njegovo zgodbo, se ji je srce zaklenilo. Objezala ga je, ali niti ene same besede Sebastjan ni spravič iz nje. Ko ga je don Jeronimo končno odslavljal, je doma Transita dejala: »T so tigr, ti Tržačani. Na tak način so lahko zmagali pri Custozzi.«

Pepe Grinta

vo: Slovo od lastovke. Dodal pa je še tri narodne. Pevovodja g. Petaros je s svojim zborom dokazal visoko raven kvalitete in žel veliko in zaslužno priznanje.

Skoda, da zbora nista nastopila tudi se s kako skupno skladbo, kakor se je to dogajalo v prejšnjih letih. Vemo pa, da so za take nastope potrebne tudi skupne vaj, kar je seveda povezano s stroški, ki jih pa zbora ne premoreta.

Nastopil je nato že znani in priznani teret »Metuljčka«. Simpatična trojka treh Ročancov je dovršeno odpevala naslednje narodne: 1) Marko skače, 2) Ko študent na razjo gre, 3) Moja dekle je mlada, 4) Delaj, delaj dekle pušljic, 5) Regiment po cesti gre, 6) Moj fantič je na Tirolsko vandral.

Seveda ni treba posebej poudarjati, da je »Metuljčka« navdušil poslušalce, ki niso varčevali z zasluženim priznanjem.

Za zaključek je nastopil tenorist g. Renat Kodermac, ki je odpel naslednje skladbe: F. Lehar: Romanca iz operete »Frasquita«, Tjardović: Daleko je Split iz operete »Mala Floramy« in E. Toselli: Rimpianto (serenada).

Kodermac je pel lagodno, biserno čisto, globoko občutno. S svojim glasom je osvojil vse srca in žel seveda tudi polno in občutno priznanje. »Kakšna škoda, da tak glasovi ne odmevajo tam, kamor bi spadali. Smo pač tako revni je vzdihnila gospa ob moji levici.

S tem je bil kulturni del sporeda izčrpan. Sledila je prosta zabava s plesom. Prišlo se je mračiti in sedaj je bil navala na blagajno, ki je imela stalno dovolj opravka, če tekoči zmožljivi. Slamičev orkester je preumerial vračajoče se izletnike še k zadnjemu zaključku vroče nedelje.

Prireditve je obiskalo okrog 800-900 obiskovalcev. Za ta zadnji razigrani del si delila zaslugi Slamičev orkester, ki je staro in mlado dvigal s sedežev in razbil za nekaj poskokov zbrana omizja. Pa

tudi izvrstni bufet, ki je z različni in čevpčiči, s kranjskimi klobasami in hrenovkami ter drugimi dobrotami jedaje in pijače skrbel za odlično razpoloženje.

Prireditve je bila zaključena točno ob napovedani uri. Uspela je nad vsa pričakovanja.

Se nekaj moramo povedati. V zadnjem trenutku je lastnik že dogovorjeni najem plesišča odpovedal, ker ga je menda odstopil drugim interesom in s tem postavil na kocko celotno prireditev. Gospodu Milivoju Pentotu se imamo zahvaliti, da je v dveh dneh napravil sijajno novo plesišče in s tem rešil prireditev velike zadrege. Sedaj demokratičnim organizacijam ne bo treba moledovati, niti ne bodo odvisne od milosti in muhavosti sil, ki so jim naše prireditve tam v peti.

Prav topla in iskrena zahvala pa tudi g. Podobniku in g. Kalinu za vso njihovo naklonjenost!

A. B.

Tako ne bo šlo...

Slišali smo, da je sodna oblast zaslišala te dni nekaj Prosečanov v zvezi z nesrečo, ki se je dogodila avtomobilistu v onih dneh 1954. leta, ko so prihajale italijanske čete v Trst. Pozanimali smo se za stvar in domačini so nam povedali, da je bilo v onih dneh po naših vaseh vse polno čudnih tujih obrazov.

Na vsak način bi že bil čas, da oblast epkrati za vselej preneha z inkvizicijskimi postopki proti našim ljudem, ki so večinoma krivi le toliko, da so Slovenci.

Venec SDZ bazoviškim žrtvam

Odbor SDZ je na svoji seji dne 5. t. m. počastil spomin bazoviških žrtv. Posebno zastopstvo je položilo pred spomenik na Bazoviči lovorjev venec.

Poglavje narodnostne mržnje

Hitro se je razširila vest po vsem našem ozemlju o krivičnem napadu openske italijanske Katoliške akcije s pomočjo »Piccolaa« na openske verske razmere. Zgodila se je »velika krivica« nekaterim prenapetostem in hujskavic, ki so, žel, še danes na delu in se vrtajo v naše stanovalstvo slovensko centveno petje.

Pri Opčinah smo izvedeli, da je bil edini »greh« (po mnenju dopisnika ital. K. A. v »Piccolu« 28. avgusta t. l.), da so naši pevci zapeli na praznik vaškega farmega patrona tudi stanovalstvo himno o sv. Jerneju, ki se poje vsako leto, ki je našemu človeku že v krvi in ki gre od ust do ust in iz roda v rod. Ob tem poslednjem podžigalnemu narodnostne mržnje od strani openske italijanske K. A., je potrebno, da se vsak naš narodni in versko čuteč krlčanski človek zamisli. Kam pridemo, gospoda okoli openske ital. K. A., če boste nadaljevali po tej poti?

Drugi tak zahrbitni in svetohlinski napad smo izsledili v »Piccolu« od 1. t. m. Nekli dopisnik (G. B.) se je med »Segnalazioni« tega lista hudoval, ker je na sve. tojvanskih cerkvenih vratih še danes dvojezični napis. Svojeas, in to ob priložnosti znanega slavlja na čast svetovanskemu novomaznišku č. g. Zerkalu so se tudi oglašili v »Piccolu« neokritični jeziki in pripisovali domačinom izvršni greh, ker so postavili na glavnih vratih svetovanske cerkve slavolok z lepim slovenskim pozdravom. Tudi ta izpad je bil plod zavisti in preračunane narodnostne mržnje do Slovencev.

Narodno zavedni Slovenci, ki nam je tako pri srcu vera naših očetov in dedov in ki nam je obramba našega jezika sveta stvar, se čutimo hudo in krivično prizadete zaradi teh sovražnih napadov. Mislimo, da tako ravnanje koristi le brezbožnemu materializmu, ateizmu in komunistizmu.

Tem nestrpnim odgovorimo kar s stavkom, povzetim iz govora papeža Pija XII., ki ga je imel 2. sept. t. l. po radiju ob priliki 77. katoliške dne v Koelnu in ki pravi:

»Cerkve zahteva zase (in mi katoliški Slovenci smo del te Cerkve) svobodo, da živi v državi po zakonih ustave, v skrb za svoje vernike in s svobodnim oznanjevanjem Kristusovega nauka.«

To je tudi za nas temelj odkritostnih odnosov skupnega mirnega sožitja in sprave med tu živčima narodoma tudi na tržaškem in centvenem poprišču.

Tržaški Slovenci bomo v nedeljo 9. t. m. na Opčinah v skupni proslavi v čast Materji božji potrdili, da ljubimo vero, narodno zavedno duhovščino, lepo cerkveno petje in slovensko molitve. Zaobljubili bomo, da vselej ostanemo zvesti našim stanovalnim izročilom.

D. T.

Seja občinskega sveta v Nabrežini

Pretekli petek 31. avgusta se je vršila druga seja sedanega izrednega zasedanja občinskega sveta. Pri tej seji sta bila navzoča dva nova obč. svetovalca, in sicer g. Bonomo in Caselli, ki pripadata listi »Torre«. Po kratkem pozdravu županu je podžupan g. Skar Albin pojasnil proceduro za izvolitev nove občinske volilne komisije. Pri glasovanju so bili v to komisijo izvoljeni svetovalci Legiša, Kračanja, Markovič in Caselli, za na-

mesnike pa Radović, Pipan, Cimadori in Bonomo.

Nato je dbrnik za finance, Drago Legiša, podal poročilo o zakonu št. 703, ki govori o občinskih financah, s katerim so se vnesle precej velike spremembe k tarifam obč. trošarine. Vse te spremembe so pa v presečenju škodo občine, ker predvidevajo znižanje trošarine na vino, ki je bila do sedaj glavni dohodek. Zato pa so vpeljali celo vrsto novih trošarin, ki pa ne bodo odtehtala glavnega dohodka na vino. Nasprotno bo izterjanje novih davčev še bolj zapleteno za občinsko gospodarstvo.

Poročevalec, kakor tudi ostali svetovalci niso bili preveč navdušeni za odobritev novega ustroja trošarine. Kakor pa sta poudarila odbornik Legiša in župan, ni nobenega izhoda. Ukaz od zgoraj veleva, da ga občinski svet, hočeš-nočeš, mora sprejeti in odobriti. Sledilo je glasovanje za odobritev sprememb, katero so svetovalci soglasno odobrili, razen enega, ki je glasoval proti.

Mislili smo, da bodo svetovalci kaj protestirali ali glasovali proti spremembam, ki bodo občini tako škodovali, saj po prvih računih izgleda, da bo občina imela čez 4 milijone lir dohodkov manj letno. Zgodilo se pa ni nič takega. Tudi oni, ki so bili v voljni propagandi takorevolucionarni, bodo morali voditi občinsko politiko tako, kakor bodo ukazovale višje oblasti. Niso se znane matančne posledice tega novega zakona; ko bo v celoti uveden, se bo izkazalo, ali je občinski svet ravnal prav ali ne, ko je novi zakon sprejel.

Šolska vest

Na višji realni gimnaziji s slovenskim učnim jezikom v Trstu, ki ima poleg razredov z realnim učenim načrtom tudi polne razrede s klasičnim učenim načrtom, se vrši vpisovanje za šolsko leto 1956-57 od 1. septembra do vključno 25. septembra vsak dan od 10. do 12. ure v tajništvo zavoda v ulici Lazzaretto Vecchio 9-II.

Navodila glede vpisovanja so razvidna na zavodovih razglasni deskah.

TRŽAŠKI PREPIHI

Napitnine v Sovjetiji

Kdor bi si dovolil v Sovjetiji ponuditi natakariju, soferiju ali sobarico napitnin, bi tvegal, da ga obtožijo »skrivanje socialnega podkupovanja«. V teh časih vodijo v Moskvi ostro borbo proti »podkupovanju z napitninami«. Vrtarji, nosači, sprevozniki, ki poskušajo svoje prejemke povečati s »kapitalističnimi razvadami« zločinskih napitnin, ne spadajo v socialistično družbo.

Sovjetski satirčni list »Krokodil« razlaga, kakšne razsežnosti je v Sovjetiji že zavzela ta kapitalistična razvada. Kontrolorji na javnih prometnih sredstvih prejema tako obsežne dohodke od napitnin, da so na to okoliščino postali pozorni tudi predstojniki uslužbencev. Ukrep, ki so jih ti predstojniki podvzeli v reševanju vprašanja napitnin, grede za tem, da so kontrolorjem ukazali, da tudi njim, predstojnikom, pripada delež na napitninah.

Udomačila se je že navada, da kontrolor, ki želi dobro izhajati s svojim predstojnikom, odvaža kar avtomatično del

Slovenska mati, ne pozabi!

Zopet, kot vsako leto, bodo tudi letos naši starši postavljeni pred preizkušnjo. Kam naj pošljejo v šolo svojega otroka? Izbira je enostavna in samo ena: v slovensko šolo!

Morda bodo prišli v hišo ljudje, ki bodo hoteli odtrgati slovenskega otroka od naše šole s praznimi obljubami o bodoči službi ali karieri.

Bodi povedano, da je slovenski človek od pamtveka z žulji svojih rok in svojim bistrim umom delal, ustvarjal, napredoval in živel. Tako bo tudi v bodoče.

Narodno zavedni Slovencev se prav gotovo ne bo ustrašil te preizkušnje. Dokazal bo zopet, da je ostal, kar je bil njegov ded, njegov oče — predvsem Slovenec, zato se bo tudi pred dvomljivimi in mamljivimi morebitnimi koristmi in zapeljivimi vabami zavedal, da spada njegov otrok samo v slovensko šolo.

V osvežitev komunističnega spomina

Skrb za Sueški prekop ni tako nova, kakor pa bi morda to izgledalo. Naravnost čudovito nova pa je vsekakor vloga, ki jo pri tem igra Sovjetija. Že na potrdamski konferenci vtrih velikih so govorili tudi o Suezu.

Takrat se je pokojni Stalin bridko pritoževal nad »dogovorom o morskih ožinah«, ki je bil sklenjen v Montreuxu. S tem dogovorom so Turčiji priznali pravico, da lahko škipira dohod v Črno morje, in to ne samo v slučaju vojne, pač pa tudi v primerih vojne nevarnosti. Takratni predsednik Združenih držav, Harry S. Truman, je ob tej priložnosti dejal: »Vsekakor bi morale biti morske ožine svobodne vodne poti, odprte vsemu svetu.« Dejal je celo, da bi morale biti morske ožine na razpolago vsem narodom sveta.

Takratni angleški zunanji minister Churchill se je omejil na ugotovitev, da

je tudi on sam za revizijo dogovorov v Montreux. Tu pa se je vmesal v razgovor sovjetski zunanji minister Molotov z vprašanjem: »Ali naj to pomeni, da bi tudi po Sueškem prekopu imele prost prehod vse ladje?« Churchill: »Sueški prekop je v mirnih in vojnih časih odprt za vse!« Molotov, katerega očitno ta odgovor ni zadovoljil, je postavil precizno vprašanje, ali naj pride Sueški prekop pod enako mednarodno nadzorstvo, kakor so to predlagali za morske ožine? V svojih »aspirin« priobčuje predsednik Truman naslednji razgovor:

Churchill: »To vprašanje v dosedanjih razgovorih še ni bilo postavljeno.«

Molotov: »Potem ga s tem postavljam jaz. Če je to že tako dobra ureditve, zakaj bi je potem ne uporabljali tudi za Sueški prekop?«

Churchill: »Angleži imajo dogovor, s katerim so zadovoljni.«

Molotov: »Nad tem dogovorom je mnogo pritožb. Vprašajte samo Egipčane.«

Iz diplomatske note, ki jo je Molotov dne 24. septembra 1946 v pogledu »morskih ožin« poslal Turčiji, pa je razvidno, da se čiste pritožbe niso nanašale morda na »prevelikost«, pač pa na »premajhnost« internacionalizacije. Tu je namreč rečeno: »Sueški prekop je vodna pot svetovnega pomena. Pri takem mednarodni vodni poti bi bilo v resnici potrebno ustanoviti mednarodno nadzorstvo s soudeležbo večine zainteresiranih sil.«

Sovjetija in z njo tudi naši komunistični podporniki so se vedno držali Leninovega gesla, da vsaka situacija zahteva novo taktiko. Takrat je bila internacionalizacija adut, danes je komunistični adut nacionalizacija, ali bolje: egipčanska prekopa.

Komunistična načela so kot vetrnice na dimnikvi; obračajo se kot piha burja ali pa monnik. Tudi med našimi komunisti pri »Delu« ali »Pr. dn.« ni drugače. Kar so včeraj preklinjali, danes blagoslavljajo....

GLASBENA ŠOLA SPM

Uvodna beseda ob začetku novega šolskega leta

Novo šolsko leto je pred durmi. Se nekaj prostih dni in velikih počitnic bo konec. Šolska mladina se je že vrnila v počitnice, kolonij in taborjenje, kjer si je nabrala novih moči za nadaljevanje šolanja. Vpisovanje v šole je v polnem teku in tako se tudi Glasbena šola SPM pripravlja na novo leto. Bežni pogled na delo in uspehe Glasbene šole Slovenske prosvetne matice v minulem šolskem letu nam daje novega poguma za doseganje lepših uspehov. Gojenci so na dveh šolskih produkcijah in z nastopom na Radiu pokazali lepe sadove marljivega učenja in s tem ponovno dokazali javnosti upravičenost zaupanja v učitelje-strokovnjake, katerih imena naša glasbena javnost prav dobro pozna. Vsestransko pedagoško in umetniško udejstvovanje

vzgojila celo vrsto odličnih glasbenikov, ki delujejo danes na vidnih mestih v lastni domovini, kakor tudi v daljni tujini. Ni naš namen, da bi naštevali posamezne primere, pač pa hočemo, čeprav samo bežno, osvetliti osebnost lik gospe Mirce Sancinove z glasbeno-vzgojnega in umetniškega stališa. Tudi me bo odveč, če ob tej priložnosti omenimo tudi umetniško osebnost violinista prof. Karla Sancina, nestorja naših goslačev, ki je vzgajal celo generacijo naših najboljših violinistov. V analizi češkega glasbenega sveta je njegovo ime zapisano s svetlimi črkami sprico uspehov, ki jih je žel po Evropi kot član svetovno znanega praškega godalnega kvarteta »Žilka«. Njegovi (Sancinovi) bivši učenci stojé danes na zelo vidnih mestih doma in na tujem. Njegova pedagoška in umetniška pot je prepolna najlepših uspehov, o katerih bomo pisali podrobneje ob posebni priložnosti.

Nič čudnega ni torej, če uživata oba gori omenjena pedagoška splošen ugled tudi pri starih, ki zaupajo svojo glasbo se učbo mladino vsakomur te vrste, od katerih pričakujejo samo najboljše uspehe.

+ FRANC FURLAN

Pretekli ponedeljek smo spremlili k večnemu počitku našega 72-letnega sovaščana gospoda Francja Furlana.

Se ni štirinajst dni od tega, ko smo ga še videli krepkega in čvrstega pri njegovem vsakdanjem delu. Bil je namreč zelo delaven in marljiv.

Našega zadnjega izleta na Višarjah se je udeležil tudi pokojnik, ki je bil sploh reden udeleženec vseh naših vsakoletnih izletov. Ze na Višarjah ga je prijela slabost, zdravnik v Trbižu mu je hitro pomagal in mu svetloval operacijo. Pretekli četrtek je bil operiran, toda operacije ni preživel ter je v nedeljo jutraj izdihnil.

Imel je zelo lep pogreb, saj je imel povsod prijatelje ter je bil od vseh, ki so ga poznali, visoko spoštovan.

Naj mu bo lahka domača zemlja; družini pa naše iskreno sožalje.

Odgovorni urednik:

Prof. Dr. ANTON DABINOVIC

Tiskarna Adria, d. d., v Trstu